

PĚT KNIH POUTNÍKA MOJŽÍŠE

Hora Sinaj

Knihy Starého zákona nesou celou řadu zásadních poselství pro člověka a mají spoustu významových rovin. Vypovídají o tom, kdo je člověk ve vztahu k Bohu, odpovídají na nehlubší otázky lidstva a mimo jiné odhalují, kde je člověk Bohu nejbližší. Stručně řečeno – na cestě. Prvních pět knih Starého zákona, pět knih velkého poutníka Mojžíše, judaisté nazývají Tóra, tedy učení (nebo také Zákon). Původní význam slova tóra je podle některých vědců „směrovka“, nebo přesněji „ukazatel cesty, který poutníka vede k cíli.“

Tóra je mimo jiné jeden z nejstarších cestopisů lidské historie (většina příběhů se odehrává na velmi dobrodružné cestě), který nejenže popisuje dobrodružství tehdejších cestovatelů, ale také, a to zejména, odhaluje hlubší význam cestování, odkrývá samu podstatu putování. Nejstarší texty Tóry pochází z 10. stol. př. n. l., ovšem popisují události mnohem starší, předávané po generace ústní tradicí.

Právě na cestách se poutníci Starého zákona setkávají s Hospodinem (Abram, Jákob, Mojžíš atd.), na cestách zakouší jeho blízkost a poznávají jeho vůli, na cestách dostávají do rukou desky zákona (Desatero přikázání), na cestách odkrývají smysl lidské existence a na cestě, při čtyřicetiletém

mimořádně dobrodružném putování pouští, Hebrejové (dnešní Židé) získávají identitu národa. Poznání sebe sama, nazření svého poslání, nalezení Boha, lidské uskutečnění i spása člověka je v Tóře v jistém smyslu vázána na cestu. Pentateuch (pět pouzder na svitky), neboli Pět knih Mojžíšových, hovoří o tom, že cesta přináší moudrost, svobodu, poznání a Smysl. Nechtěl bych umenšovat význam Tóry na cestopis, ale chtěl bych nabídnout jiný pohled na mimořádně bohatý a inspirativní prastarý text, který má obrovskou výpovědní hodnotu nejen pro věřící židy a křesťany, ale také pro všechny cestovatele, hloubavé poutníky nebo milovníky historie a moudrosti.

PUTUJÍCÍ PRAOTCOVÉ

Mimořádné osobnosti světových dějin, o nichž svědčí starozákonní texty, byli mimořádnými cestovateli. Mezi ty nejdůležitější poutníky, kteří na cestě uskutečnili svůj život patří zejména Abram (později Abrahám), Jákob, Mojžíš a Jozue. Jejich dobrodružství a délka jejich krásných cest jsou fascinující: tisíce kilometrů pěšky po celém Předním východě. Příběh tří největších monoteistických náboženství světa i národa Izraele je ve psán do cesty.

Povoláním Abraháma na dlouhou, nebezpečnou a nejistou cestu začínají – teologicky řečeno – dějiny spásy. Začíná se psát velkolepý příběh o vztahu Hospodina a mimořádného poutníka, začíná se psát příběh monoteismu a jednoho malého, ovšem vyvoleného národa poutníků. Příběh provází čtenáře po celém Předním východě včetně Egypta a odhaluje mnohé z tehdejších zvyků. Pozdější poutník Mojžíš cestoval v podstatě celý život a Tóra nám popisuje velkolepá dobrodružství (války, bitky na život a na smrt, přechod Rákosového moře, výstupy na vysoké hory, desetiletí putování poustinou...), která při osvobození národa z egyptského područí prožil.

Foto: Mohammed Moussa - wikipedia.org, Kevin Carden, Dudarev Mikhail, joebakal - Adobe stock

CESTA JAKO OČIŠTĚNÍ

Teologové považují za klíčové téma Starého zákona smlouvu; je to smlouva mezi Hospodinem a člověkem, smlouva mezi Hospodinem a jeho národem. Z pohledu cestovatele bych doplnil, že tři zásadní smlouvy Starého zákona vznikly (jistě nikoli náhodou) na dobrodružných cestách. Smlouvu s Abramem (Gn 15) uzavřel Hospodin na Abramově cestě, na kterou jej povolal: „A Abram se vydal na cestu, jak mu Hospodin přikázal.“ (Gn 12, 4) Příběh o cestovateli Abramovi, který je vetkán do tisíce kilometrů dlouhých cest vypovídá, že spása je v jistém smyslu vázána na cestu, která se stává Cestou. Příběh ukazuje na Boží volání, určené pro každého z nás, které většinou odmítáme, tváříme se, že neslyšíme a neví-

díme. Ale pokud odpovíme a vyrazíme na svou cestu, dostaví se obrovská odměna.

KROK DO NEJISTOTY

Jdeme-li hlouběji do historie, vůbec první smlouvu s lidstvem uzavřel Hospodin po potopě světa, kdy Noe a jeho družina překonali půl roku dramatické plavby na své arše (Gn 9, 8–17). Jedná se mimo jiné o jeden z nejstarších dochovaných mořeplaveckých cestopisů lidstva.

Smlouvu s izraelským národem uzavřel Hospodin také na cestě, při dlouhém a náročném putování poustinou (Ex 19–40), kdy se cesta vtiskla do identity národa. Mojžíš, vůdce Hebrejů – zprvu také odmouval a nechtělo se mu vykročit do nejistoty, na dlouhou nepředvídatelnou cestu, ovšem ve chví-

li, kdy vykročil za svým povoláním, vyrazil na cestu v souladu se svým vnitřním hlasem, Hospodin jej doslova zasypal požehnaním. Poutník Mojžíš se na cestě realizoval a stal se největší osobností izraelských dějin.

Cesta je formou života, jak dokládají starozákonní poutníci. Cesta je tvarem, který proměňuje jednotlivé cíle, dává jim hodnotu a směřuje k Cíli poslednímu. Cesta je tvar života vymodelovaný do času. Poutník, který hodně dá, hodně také získá. Turista, který nic nedá, nic nezíská, i když stojí vedle poutníka u stejného cíle.

V posledních 30 letech (od války v Zálivu) můžeme díky reportérům, a dnes i díky mobilním operátorům, sledovat válku v přímém přenosu. Zažíváme tak do jisté míry válku* na vlastní kůži. V našem okolí žijící váleční uprchlíci nám ochotně ukáží záběry ze svých domovů (stojících či vybombardovaných), jak jim je posílají sousedé, kteří neuprchli.

Již v nacistickém Německu i sovětském Rusku věděli, jak je důležité správně informovat, aby se udržovalo nadšení pro válku

a vítězství, a také proto, aby ve světě vznikl obraz obranné či spravedlivé války, a tak podpora světového veřejného mínění té „správné“ válčící strany.

Dnes je to s přesvědčováním složitější – každý má přístup k přímým informačním zdrojům, tedy nemusí věřit oficiální válečné propagandě. Je to ale také jednodušší, protože lze informační prostor zahltnout různými „fake news“ tak, že čtenář se ve změní protichůdných informací ztratí.

I na bojišti se situace změnila. Už se nejedná na prvním místě o frontální útoky (byť území není dobyté, dokud na něm nestojí voják), ale je to souboj letectva (bomb a raket) a protivzdušné obrany, respektive těžké vojenské techniky a mobilních proti-

tankových střel. Co vojákům proti tankům pomáhá, jsou drony, které jsou očima sledujícíma pohyb tanků z výšky. Informace na samotném bojišti tak není jen záležitostí satelitů, ale i „mobilních očí“.

Zkus válečné poznatky a taktiku přenést do duchovního života.

Důležité je vědět, která strana je ta dobrá, co je správné. Bůh tě nejen stvořil, ale miluje tě! Neválcuj tě lživými informacemi (měnicími se jako frontová linie), ale zve tě do boje po svém boku. Sám šel do boje se zlem – lži na zemi – za tebe... a zvítězil!

Nepřítel (otec lži) nikdy neútočí přímo. Nejprve střílí rakety pokušení z dálky, aby dopadaly do zdánlivě bezpečného vnitrozemí tvé duše. Vzbuzuje pocit strachu. Potom nasazuje rychlé tanky zlých skutků, které převálcují velké území, a střílí po všem dobrém. Nasazuje masivní propagandu: pod vládou lži se dá žít... a s ní dobývá a obsazuje tvé srdce.

Neboj se. Drž se vítězných pravidel, drž se desatera. K dispozici máš těžké zbraně: svátosti. Munice jsou dobré skutky. Tvými očima (dronem), které dávají nadhled nad bojovou linií, je modlitba, v níž se spojuješ s pohledem Božím. Tvé snažení (spolu s milostí Boží) pak dobře zasáhne cíl a zneškodní zlo.

Jo, a pamatuj, že tahle válka neskončí, až naší smrti. Smrt bojovníka ale není prohrou, je setkáním s jediným skutečným Vítězem – Ježíšem Kristem, Pánem a milujícím Bohem. Tak vzhůru do boje! Maria Panno, královno míru, oroduj za nás, bojovníky Tvého syna.

*Mluvíme o válce na Ukrajině, protože je nám geograficky nejbližší, dotýká se nás ekonomicky a nejvíce válečných uprchlíků u nás je právě z Ukrajiny. V celém světě pak probíhá v současnosti přes 50 válečných konfliktů.